

RAQAMLASHTIRISH JARAYONLARINI DAVLAT RIVOJI UCHUN TA'SIRI MASALALARI

Shermatova Muazzamxon Qodirjonovna

*To'raqo'rg'on tuman 1-son
politexnikumi maxsus fan o'qituvchisi.*

Annotatsiya. Raqamli tizimlar davlat faoliyatida muhim o'rin egallaydi va ularning roli bir necha jihatdan namoyon bo'ladi. Raqamli tizimlar davlat xizmatlarini raqamlashtirish orqali fuqarolarga qulay va tezkor xizmatlar taqdim etishga imkon beradi. Maqolada raqamlashtirish jarayonlarining davlat rivojiga ta'siri haqida fikr-mulohazalar yuritiladi.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, davlat rivoji, onlayn hujjat, raqamli format, texnologik tengsizlik, global hamkorlik, sog'likni saqlash, iqtisodiy o'sish.

Masalan, turli hujjatlarni onlayn tarzda olish, to'lovlarni amalga oshirish va boshqa xizmatlardan foydalanish. Raqamli tizimlar ma'lumotlarni to'plash, saqlash va tahlil qilish jarayonlarini soddalashtiradi. Bu davlat organlariga qaror qabul qilishda yanada samarali yondashuvni ta'minlaydi.

Raqamli texnologiyalar davlat faoliyatining shaffofligini oshiradi, bu esa fuqarolar uchun hukumatning faoliyatini kuzatish imkonini beradi. Bu shuningdek, korrupsiya bilan kurashishda ham samarali vosita hisoblanadi. Katta ma'lumotlar (big data) va sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida davlat organlari yanada aniq va maqsadga muvofiq qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Raqamli platformalar fuqarolarga o'z fikrlarini bildirish, taklif yoki shikoyat qilish imkoniyatlarini yaratadi. Bu esa demokratiya jarayonlarini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

Davlat organlari ijtimoiy tarmoqlar orqali fuqarolar bilan bevosita muloqot olib borishi mumkin, bu esa axborot almashinuvini tezlashtiradi va jamiyatning turli qatlamlari bilan aloqani kuchaytiradi. Tabiiy ofatlar yoki boshqa favqulodda vaziyatlarda raqamli tizimlar tezkor javob berish va aholini ogohlantirishda muhim rol o'ynaydi. Umuman olganda, raqamli tizimlar davlat faoliyatini yanada samarali, shaffof va fuqarolar uchun qulayroq qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Raqamlashtirish jarayoni - bu ma'lumotlarni yoki jarayonlarni raqamli formatga o'tkazish. Bu jarayon turli sohalarda qo'llaniladi, masalan, arxiv materiallarini, kitoblarni, rasm va videolarni raqamlashtirishda. Raqamlashtirishning asosiy maqsadi ma'lumotlarni saqlash, ulardan foydalanishni osonlashtirish va ularni kengroq auditoriyaga taqdim etishdir.

Raqamlashtirish jarayonining asosiy bosqichlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Materialni tanlash: Raqamlashtirilishi kerak bo'lgan materiallar aniqlanadi.
2. Tayyorlash: Materiallar raqamlashtirish uchun tayyorlanadi, bu ko'pincha ularning holatini tekshirish va zarur bo'lsa, tozalash jarayonini o'z ichiga oladi.
3. Raqamli formatga o'tkazish: Materiallar skaner yoki boshqa qurilmalar yordamida raqamli formatga o'tkaziladi.
4. Ma'lumotni saqlash: Raqamlashtirilgan materiallar mos keluvchi formatda saqlanadi (masalan, PDF, JPEG).
5. Metama'lumotlarni qo'shish: Raqamlashtirilgan materiallarga tegishli bo'lgan ma'lumotlar (muallif, sana va h.k.) qo'shiladi.
6. Saqlash va tarqatish: Raqamlangan materiallar saqlanadi va kerak bo'lganda foydalanuvchilarga taqdim etiladi.

Bu jarayon ko'plab afzalliklarga ega: u materiallarning xavfsizligini oshiradi, ulardan foydalanishni osonlashtiradi va vaqt o'tishi bilan yo'qolib ketishini oldini oladi. Raqamlashtirish jarayonlari ta'lim sifatiga bir qator ijobiy va salbiy ta'sirlar ko'rsatmoqda. Quyida raqamlashtirish jarayonlarining ta'lim sifatiga ta'sirini ko'rib chiqamiz:

Ijobiy ta'sirlari:

- Resurslarga kirish imkoniyati: Raqamli texnologiyalar orqali talabalarga keng ko'lamdagi o'quv materiallariga, onlayn kurslarga va resurslarga kirish imkoniyati yaratiladi.
 - Interaktiv o'qitish usullari: Raqamli vositalar yordamida interaktiv darslar o'tkazish mumkin, bu esa talabalarning faol ishtirokini oshiradi va o'qitishni qiziqarli qiladi.
 - Shaxsiylashtirilgan o'qitish: Raqamli platformalar orqali talabalar o'z sur'atida o'qishlari, individual ehtiyojlariga mos ravishda resurslardan foydalana olishlari mumkin.
 - Ma'lumotlarni tahlil qilish: O'qituvchilar raqamli vositalar yordamida talabalarning muvaffaqiyatlarini kuzatib borishi va kerakli chora-tadbirlarni ko'rishini mumkin.
 - Global hamkorlik: Raqamlashtirish orqali talaba va o'qituvchilar dunyoning turli burchaklaridagi hamkasblar bilan hamkorlik qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi.
- Salbiy ta'sirlari:
- Texnologik tengsizlik: Barcha talabalar va o'qituvchilarda zamonaviy texnologiyalar yoki internetga kirish imkoni bo'lmasligi mumkin, bu esa tengsizlikka olib keladi.

- Diqqatni chalg'ituvchi omillar: Raqamli muhitda talabalar uchun diqqatni chalg'ituvchi omillar (ijtimoiy tarmoqlar, o'yinlar) ko'p bo'lishi mumkin, bu esa ularning o'qishga e'tiborini kamaytirishi mumkin.
- O'z-o'zini nazorat qilishning yo'qligi: Onlayn ta'limda talabalar mustaqil ravishda ishlashlari kerak, ammo buni amalga oshira olmasligi yoki motivatsiya etishmasligi mumkin.
- Sog'liq muammolari: Uzoq vaqt davomida ekran oldida o'tirish sog'lomlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin (ko'z muammolari, ortopedik kasalliklar va h.k.).
- O'qituvchilarning tayyorgarligi: Ba'zi o'qituvchilar yangi texnologiyalarni qo'llashda yetarlicha tayyorgarlikka ega emaslar, natijada samarali dars berish qobiliyatlari pasayishi mumkin.

Raqamlashtirish jarayonlari ta'lim sohasini tubdan o'zgartirib yuborayotgani aniqdir. Ijobiy tomonlarini maksimal darajada amalga oshirish uchun zarur choralarni ko'rish lozim; jumladan, texnologiyalar bilan bog'liq tengsizliklarni bartaraf etishga e'tibor qaratish va pedagogik kadrlarning malakasini oshirish zarurdir. Ta'lim sifatini yuksaltirish uchun raqamli texnologiyalarni oqilona va maqsadga muvofiq qo'llash muhimdir. Raqamlashtirish jarayonlari davlat rivojida muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonlar bir qator sohalarida samaradorlikni oshirish, shaffoflikni ta'minlash va fuqarolar bilan davlat o'rtasidagi muloqotni yaxshilash imkonini beradi. Raqamlashtirish jarayonlarining davlat rivojida o'rni quyidagi asosiy jihatlarida namoyon bo'ladi:

Raqamlashtirish orqali davlat organlari ish jarayonlarini avtomatlashtirishi va tezlashtirishi mumkin. Bu esa fuqarolarga xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. Raqamli tizimlar yordamida davlat faoliyati yanada ochiq va shaffof bo'ladi. Bu korrupsiya holatlarini kamaytirishga yordam beradi. Raqamli platformalar orqali ma'lumotlarni to'plash, saqlash va tahlil qilish osonlashadi, bu esa qaror qabul qilish jarayonlarida aniq statistik ma'lumotlardan foydalanishga imkon beradi. Raqamli transformatsiya fuqarolarni davlat boshqaruviga jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi, masalan, onlayn so'rovlar, fikr bildirish platformalari orqali. Raqamli texnologiyalar ijtimoiy xizmatlarni (ta'lim, sog'liqni saqlash) yangilash va ularning sifatini oshirishga yordam beradi.

Davlat raqamlashtirish orqali yangi texnologiyalarni joriy etishga tayyor bo'ladi va innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlaydi. Raqamli iqtisodiyotga o'tish mamlakatning global miqyosda raqobatbardoshligini oshiradi, yangi ish joylari yaratadi va iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

Umuman olganda, raqamlashtirish jarayonlari davlatning samarali ishlashi uchun zarur vositalar bo'lib, ularning amalga oshirilishi jamiyatning barcha jabhalariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, raqamli texnologiyalarning davlat rivojlanishiga ta'siri juda katta va ko'p qirrali. Quyida ularning asosiy jihatlari keltirilgan:

1. Iqtisodiy o'sish: Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, yangi bozorlarni yaratish va mavjud resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi. Elektron tijorat, fintech va startaplar kabi sohalar iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

2. Ta'lim va malaka oshirish: Raqamli platformalar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kengayadi. Online kurslar, vebinarlar va masofaviy ta'lim tizimlari odamlarning bilimni oshirishda katta rol o'ynaydi.

3. Sog'liqni saqlash: Telemeditsina va raqamli sog'liqni saqlash xizmatlari bemorlarni davolash jarayonini soddalashtiradi, shuningdek, tibbiyot xodimlarining ishini yanada samaraliroq qiladi.

4. Davlat boshqaruvi: Raqamli texnologiyalar davlat xizmatlarini yaxshilash, ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirishga yordam beradi. E-gov (elektron hukumat) tizimlari fuqarolarga qulaylik yaratadi.

5. Ijtimoiy taraqqiyot: Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali odamlar o'z fikrlarini ifoda etish, jamiyatdagi muammolarni muhokama qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu ijtimoiy faollikni oshiradi.

6. Innovatsiyalar: Raqamli texnologiyalar innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlaydi, tadqiqotlar va rivojlanish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Startap ekotizimlari raqamli innovatsiyalarni rag'batlantiradi.

7. Xavfsizlik: Raqamli texnologiyalar bilan birga kelayotgan xavf-xatarlar ham mavjud; kiberhujumlar, ma'lumotlarni yo'qotish yoki shaxsiy ma'lumotlarning noqonuniy ishlatilishi kabi muammolar davlat xavfsizligini ta'minlashda qiyinchilik tug'dirishi mumkin.

8. Global integratsiya: Raqamli texnologiyalar global iqtisodiyotga kirishni osonlashtiradi, mamlakatlar o'rtasidagi savdo-vaqtni qisqartirishga yordam beradi hamda xalqaro hamkorlikni kuchaytiradi. Umuman olganda, raqamli texnologiyalar davlat rivojlanishini tezlashtiruvchi kuch bo'lishi mumkin, ammo ularning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun zarur infratuzilma, qonunchilik bazasi va inson kapitali zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "The Second Machine Age" - Erik Brynjolfsson va Andrew McAfee.
2. "Digital Minimalism: Choosing a Focused Life in a Noisy World" - Cal Newport

3. "The Innovators: How a Group of Hackers, Geniuses, and Geeks Created the Digital Revolution" - Walter Isaacson
4. "How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed" - Ray Kurzweil.

